

ԶԱՐՏՈՒՂԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅ ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԾԵՍԻՆ ՄԷՋ

Վերջերս կարգ մը արեւմտեան երկիրներու մէջ ծխատէր հայ եկեղեցականներ սովոր են ջնջել Ս. Պատարագի պատրաստութեան արտասանուելիք բաժինները: Խորանին վարագոյրը կը բացուի. պատարագիչը սեղանին առջեւն է, եւ անոր ի ձայն առաջին արտասանածն է “Օրհնեալ Թագաւորութիւն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:” Այս ընթացքի մասին առարկողին բացատրութիւն կրնայ տալ պատարագիչը կամ ծխատէր հովիւը, թէ ինչու զանց կ’առնուի երգեցողութիւնը “Խորհուրդ խորին”ին, մեղեդիին եւ թափօրի շարականին, նաեւ որոշ սաղմոսներու: Բաւարար երգիչներու պակաս եւ կամ արարողութիւնը կարեացնելու մտահոգութիւնը չեն արդարացներ այն ջնջումը:

Ունկնդիրներու սակաւութեան պատճառով հաշու գրքի ընթերցումը զանց ընել կամ պատարագի վերջաւորութեան յետաձգել մի ուրիշ դատապարտելի գործելակերպ է: Նախքան հաշու Աւետարան կարդացուելիք գրքերը մաս կը կազմեն Աստուծոյ խօսքին, եւ անոց պատգամը կ’ամբողջանայ օրուման Աւետարանով: Միակ անջատումը ասանց միջեւ որ կրնայ արդարանալ փարզիստութիւնն է – Ընթերցումներէն հոգ՝ սակայն Աւետարանէն առաջ – որ կերպով մը կը հանդիսանայ կամուրջ երկու անջատ սպասարկողներու կողմէ կատարուելիք ընթերցումներուն միջեւ: Ուղիղ չէ հաշու գրքի ընթերցումը զանց առնել կամ յետաձգել: Եականը Աստուծոյ խօսքին ձայնի ծանուցումին կարեւորութիւն ընծայելն է: Այն աստիճան՝ որ հովիւը պարտաւոր է ժամանակ տալ կանխաւ ընտրելու եւ մարգելու բարեպաշտ ընթերցողներ:

Վերաբերումին հետ կապուած երկու նորոյքներ յայտնուեցան վերջերս: “Տէր Աստուած Օրհնեսցէ զամենեսեան” ձայնող պատարագիչը երբ կը դառնայ դէպի սեղան, ան պէտք է ակնկալէ որ իր ձախ կողմէն սարկաւազը մօտեանայ իրեն եւ վերցնէ իր հագած սաղաւարտը եւ զայն տեղաւորէ սեղանին նոյն կողմը կանգուն դրուած Աւետարանին հոռու: Սակայն ի՞նչ է որ կը տեսնենք. Սարկաւազը փոխանակ պատարագիչի ձախ կողմէն վեցնելու սաղաւարտը, ժամանակ կը յատկացնէ փախելու սեղանին հոռուէն եւ պատարագիչին կը մօտեանայ անոր աջ կողմէն, կը վերցնէ սաղաւարտը հանդիսաւոր կերպով եւ զայն այդպէս սեղանին հոռուէն կը տանի տեղաւորելու հոն ուր կրնար տեղաւորել աւելի կանուխ: Երկրորդ՝ կարգ մը վերաբերող Սարկաւազներ զանց կ’ընեն կրկին “Համբարձեք, իշխանք, գորումնս ձեր ի վեր, համբարձցին դրումնք յաւիտենից, եւ մտցէ Թագաւոր փառաց” համարը սաղմոսին, երբ պատարագիչը Եպիսկոպոս չէ: Այս պարզապէս անիմաստ խորողական կեցուածք է, երբ ոչ քննարկ:

Վերջապէս, տարուան ամէն տօնական շրջանին, պատարագի “Ողջոյն տուք միմեանց”ի բանաձեւը մի եւ նոյնն է: Ողջունողը, պատարագիչէն սկսեալ (որ ցած ձայնով կը փոխանցէ բուրվառակիրին), կ’ըսէ “Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ”: Ողջոյն ստացողը կը պատասխանէ. “Օրհնեալ է յայտնութիւնն Քրիստոսի”: Այն հեղինակը որ վերջերս Տօնացոյցի օրերէն զատած է ուր օր Քրիստոսի Ծնունդին առթիւ եւ քառասուն օր Տէրոջ յարութեան առթիւ եւ սահմանած է որ նոյն օրերուն մատուցուելիք պատարագի “Ողջոյն”ի բանաձեւը բարեփոխուի ըստ պարագայի, կը յայտնաբերէ մտքի շփոթութիւն մը: Եկեղեցւոյ սրբավայրը ուր կը մատուցուի Ս. Պատարագը, ոչ համայնփայլին ընկերային սրահն է, ոչ ակումբը կամ բակը, ոչ դպրոցի դասարանը. ոչ ալ մայրը կամ տունը ուր պատշաճ է ըստ տօնական շրջանին գիրար ողջունել ըսելով “Քրիստոս ծնաւ” կամ “Քրիստոս յարեաւ”: Ծիսական Ողջոյնին անփոփոխ մնալիք “յայտնեցաւ” եւ “յայտնութիւն” բառերը Աստուծոյ Որդիին մարդեղութեան աստուածաբանական իմաստին հետ առնչուած եզրեր են, եւ որպէս վերաբերումին անմիջապէս յաջորդող պատարագի այդ պահը յատկանշող բառեր պէտք է պահուին եւ արտասանուին անփոփոխ:

Արտէն Ա. Բենյ. Աշեան